

SESSIONS PARAL·LELES CLÚSTER 22@BARCELONA

CLÚSTER DISSENY

PONENTS:

Isabel Roig, directora general de BCD, Barcelona Centre de Disseny (BCD).

Sascha Haselmayer, director general de Living Labs Global Interlace-Invent ApS.

Rosa Clotet, arquitecta de Llongueras Clotet Arquitectes.

Ma Josep Planas, directora de Planificació i Qualitat de l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona.

Moderadora: **Sònia Monclús**, gerent del clúster de Disseny, Departament d'Innovació Empresarial de BDC.

Barcelona mostra interès per potenciar les iniciatives que aporten valor a la ciutat i aposta pel disseny com a sector estratègic. Prova d'això és el conveni signat en el marc d'aquesta Jornada per impulsar el Barcelona Design Innovation Cluster. Un nou clúster del 22@ que preveu tot un seguit d'activitats que han de posicionar la capital catalana com a pol d'excel·lència a escala internacional en innovació a través del disseny, segons es va explicar en aquesta sessió, en la qual també es va analitzar com aquesta disciplina pot millorar radicalment àmbits tan diferents com la mobilitat urbana o l'interiorisme de centres mèdics.

“Presentació del contingut del Pla Estratègic per al Barcelona Design Innovation Cluster”

El Barcelona Design Innovation Cluster neix a final del 2008, a partir d'un estudi realitzat durant quatre mesos que analitza les tendències i sectors amb més pes específic a Barcelona, per tal de situar els principals reptes de la ciutat en matèria de disseny i innovació, segons va explicar la directora general de Barcelona Centre de Disseny (BCD), Isabel Roig: “Es tracta de situar la ciutat en un context més competitiu, afavorir la innovació i aconseguir un compromís ferm per part d'aquelles empreses i entitats que executaran els projectes”. En definitiva, segons Roig, “cal sumar esforços perquè el clúster de Disseny sigui una realitat”.

Per tal d'aconseguir aquest repte es facilitarà la concentració estratègica dels principals agents econòmics, institucionals, docents i d'innovació del sector, tot reforçant la marca Barcelona Disseny. Alhora, s'implicaran empreses que demanden disseny en els seus processos d'innovació en productes o serveis, com també les que ofereixen serveis de disseny i innovació i organitzacions de suport de caràcter formatiu, tecnològic i de recerca.

El Barcelona Design Innovation Cluster actuarà a partir de quatre àmbits: la ciutat, la salut, els conceptes integrals i les experiències de transport. D'aquesta manera, al bloc “ciutat” es treballarà a partir de la conceptualització, disseny i implantació de models, serveis i elements en l'espai públic que permetin al ciutadà i al turista gaudir de la metròpoli amb una millor mobilitat, accessibilitat, eficiència i ecologia. En “salut”, s'aposta per la conceptualització, el desenvolupament i la implantació de serveis i models de salut i benestar que incorporin criteris d'eficiència i eficàcia per a l'usuari i la institució, mitjançant l'aplicació del disseny. Pel que fa als “conceptes integrals”, es tracta de desenvolupar i implantar models de negoci que integrin el disseny en el producte, el servei i el canal de comercialització directe amb el consumidor, com també d'aplicar estratègies per a controlar tota la cadena de valor i dotar les empreses d'intel·ligència de

mercat. Finalment, el quart i últim bloc, es relaciona amb les “experiències de transport”, i el seu objectiu, segons Roig, és implantar i desenvolupar experiències en transport que integrin el disseny d'espais interiors, tant en transports col·lectius com individuals.

Tot plegat, amb un calendari d'actuacions que permetrà tirar endavant l'acord entre BCD i l'Ajuntament de Barcelona, i que ja té el nom oficial de “Barcelona Design Innovation Cluster: disseny i innovació, una oportunitat de negoci”; una denominació que inclou la paraula clúster, com un paraigua que aplega les entitats, les empreses i els actors que formaran part d'aquesta iniciativa.

“Disseny i ciutat: mobilitat. L'experiència de Living Labs Global Interlace”

Living Labs Global Interlace és una iniciativa de societat pública i privada, amb el suport de la Comissió Europea, que, conjuntament amb empreses, universitats i institucions públiques, planifica i realitza projectes pilot orientats a clients, en els quals els serveis digitals i mòbils innovadors tenen un paper destacat. El seu director, Sascha Haselmayer, va destacar a l'inici de la seva intervenció el bon ús que Barcelona ha fet del disseny, no només com a font de negoci, sinó sobretot com a *modus vivendi*: “La ciutat utilitza el disseny de manera única i això la fa atractiva; genera força”.

El director general de Living Labs Global Interlace va remarcar que el disseny és font de nous mercats, si s'utilitza correctament. Hi ha, diu, poca cultura de relació i vincle entre dissenyadors i innovadors perquè treballin conjuntament i perquè uns i altres intentin apostar per noves indústries. “El disseny és una clara oportunitat de negoci i avui dia es troba al punt de mira dels nous productes i serveis. Podem contribuir de manera excepcional a millorar la qualitat de vida de les persones.” Haselmayer va apuntar que l'aplicació del disseny com a generador de nous mercats s'ha de fer des de les ciutats, les quals, va dir, “lideraran els mercats del futur, perquè tenen contacte directe amb el client i capacitat de reacció”.

El gran repte, la mobilitat: el 3 % dels consumidors de transport públic a Europa passen més de dues hores al dia dins d'un tren o d'un autobús per a traslladar-se de casa a la feina i tornar. Això suposa, segons Haselmayer, una enorme despesa de productivitat, temps i cost per al medi ambient.

Aquest expert afirma que ens trobem a l'inici d'una nova etapa, amb l'usuari com a centre de poder. “El canvi de paradigma no es basa en la tecnologia, sinó en els models de negoci i servei. L'usuari ja no és només l'operador de la tecnologia; esdevé el centre de poder. Això representa una petita transició en el centre de poder que comporta molts canvis. El cafè ja no és només cafè... sinó un producte immers en logística, etcètera.” Per a Haselmayer, cal reorganitzar el context dels serveis digitals, perquè l'usuari els utilitzi adequadament. En aquest sentit, aposta per “canviar la lògica amb la qual proveïm els serveis al client perquè els pugui fer servir. Cal redissenyar el context dels serveis, perquè els puguem prestar als clients”.

El director de Living Labs Global Interlace va insistir en el concepte que “una ciutat connectada és aquella en la qual el client té poder; és aquella que aplica el disseny als serveis, on el servei privat es relaciona amb el servei públic i en la qual el consumidor el pot escollir i adaptar-lo”. Haselmayer també va assenyalar que cal treballar per estendre el disseny aplicat als serveis públics. “Per què no s'exporta el disseny?”, es va preguntar: “Cal treballar per exportar la innovació; ens estalviariem diners, temps i recursos”.

Més informació a: http://www.livinglabs-europe.com/biog_sascha_haselmayer.asp.

“Disseny i salut. Disseny de serveis: Hospital Sant Joan de Déu”

L'hospital pediàtric Sant Joan de Déu de Barcelona aborda una reestructuració arquitectònica interna i externa amb el repte d'orientar-lo a les famílies. L'objectiu: potenciar el disseny i la creativitat per tal que el nen se senti acompanyat i eviti l'estrès. Un hospital de futur obert, pensat per als nens i orientat a les famílies; trobar un equip d'arquitectes que entenguin aquest concepte i abordar una reforma del centre

sense que aquest aturi el seu servei és el triple repte que aborda aquest centre, segons van explicar la seva directora de Planificació i Qualitat, Ma Josep Planas, i l'arquitecta Rosa Clotet.

“Volem transformar el centre, donar-li un gir en ple rendiment i generar un espai únicament pensat per als nens, no per als adults”, va assegurar Planas. L'objectiu comporta una tasca complexa de coordinació entre el personal sanitari, els arquitectes i els dissenyadors, tenint en compte que el centre és dels més grans de Catalunya: atén cada any 25.000 nens i realitza més de 400.000 intervencions quirúrgiques.

El projecte d'ampliació i renovació del centre neix d'un pla estratègic elaborat l'any 2004, que proposa el treball coordinat de “ciència i humanisme”. Això requereix, segons Planas, aconseguir “la tecnologia més puntera i unes bones instal·lacions, però també un hospital acollidor per a les famílies i confortable per als nens”.

En la seva intervenció, va recordar com el concepte d'un hospital pediàtric pensat i creat per a les criatures no apareix fins l'any 1989, quan l'ONU redacta la carta dels drets hospitalaris i, posteriorment, els Estats Units prenen la iniciativa i construeixen el primer centre hospitalari orientat exclusivament als nens. Més tard irromp el model d'atenció centrat en la família. “Una criatura que ingressa a l'hospital és ell i els seus pares”; s'inicia un corrent de pensament que defensa la família, i que permetrà als pares acompanyar els seus fills als quiròfans o a l'UCI.

A partir d'aquest moment, els hospitals de nens defensen els drets de les criatures i dels seus pares i es construeixen segons el model assistencial, en el qual les estructures es dissenyen de manera que els nens convisin amb els seus pares durant tot el procés hospitalari. El model centrat en la família és un aliat dels metges: pares tranquils és sinònim de nens relaxats. Per tant, s'aconsegueixen unitats obertes i uns pares que comparteixen i acompanyen els seus fills en qualsevol situació. Segons Planas, “s'ha evolucionat del model biotecnista al model actual, en què es prioritzen les situacions de confort. Els arquitectes han de pensar com dissenyar espais que evitin l'estrès, per tal que el nen se senti segur i es familiaritzi amb l'ambient”.

El disseny d'un hospital pediàtric: com adreçar-se als nens i als adolescents sense renunciar a la concepció global de l'edifici

Com a complement de la proposta arquitectònica de remodelació de l'Hospital Sant Joan de Déu, l'arquitecta, interiorista i dissenyadora industrial Rosa Clotet defineix les prioritats i el disseny pensat per al nou edifici. Segons Clotet: “L'interior d'un hospital infantil no es pot realitzar de manera independent de l'estructura, sinó que ha de tenir en compte el mateix projecte de l'edifici”. Per a Clotet, un centre pediàtric ha d'aconseguir que el nen no deixi de ser nen, tant si hi accedeix per a una visita puntual com per a un ingrés hospitalari prolongat. A través de les formes o els colors s'ha d'aconseguir aquest objectiu, que no és senzill. “Tenim la missió d'atreure el nen, enamorar-lo i distreure'l. Volem crear un món màgic, que li desperti la curiositat i contribuir així a la seva relaxació.”

Aquest repte s'aconseguirà a través de la utilització correcta de la llum, les formes o els colors. En aquest sentit, cal dissenyar un espai per tal que el nen s'orienti i sàpiga on és l'exterior. “El contacte amb l'exterior i amb la natura relaxen el nen. No hi ha res pitjor que un nen desorientat dins d'un hospital, que no sàpiga on és el carrer, ni la planta o habitació on es troba.” La llum intervé en l'orientació del nen i d'altra banda pot contribuir a generar un efecte màgic, en espais que queden soterrats.

El color, sempre que s'utilitzi de manera equilibrada, desperta la imaginació i desenvolupa els sentits. Ajuda que la criatura reconegui el seu espai i en aquest sentit, segons Clotet, les habitacions del nou hospital seran de colors diferents perquè cada nen reconegui la seva i s'hi familiaritzi.

Les formes també són essencials perquè el nen se senti còmode en l'espai. S'hi han prioritzat les línies corbes enlloc de les rectes i s'han utilitzat bancs multifunció a les sales d'espera perquè els nens es puguin moure i s'alliberin de tensions.

El debat

En el torn de preguntes amb què es va tancar aquesta sessió, es va preguntar per què el Living Labs concentra part del seu treball a Mataró i Sant Cugat del Vallès. Sascha Haselmayer va explicar que “des de fa cinc anys treballen amb totes dues ciutats per a utilitzar-les com a laboratori vivent: Mataró com a exportació de serveis i Sant Cugat, per a serveis a les famílies”.

En relació amb la creació del nou clúster de Disseny, Isabel Roig va comentar que, malgrat que es centri a Barcelona, la marca Barcelona Disseny està oberta a qualsevol ciutat catalana que hi pugui tenir interès. El debat va concloure amb una petició d'informació relativa al calendari previst d'actuacions i sobre els requeriments que han de seguir les empreses de disseny interessades en el clúster. Roig va explicar que per a adherir-se caldrà utilitzar el disseny de manera intrínseca, ja sigui a través de l'oferta com de la demanda, i expressar de manera explícita el suport als quatre grans àmbits de treballs que ha detectat el nou clúster.

IDEES FORÇA

Isabel Roig, directora general de Barcelona Centre de Disseny (BCD)

- Cal posicionar Barcelona perquè sigui referent internacional en matèria de disseny

“La suma d'esforços, coneixement, innovació i compromís, per part d'empreses i entitats de diversos sectors, faran realitat el Barcelona Design Innovation Cluster, amb l'objectiu final de convertir Barcelona —i Catalunya— en un pol d'excel·lència internacional en disseny i innovació.”

- La creació de nous mercats i l'atracció d'inversió, principals reptes del clúster de disseny

“Els principals reptes del Barcelona Design Innovation Cluster són la creació de nous mercats, la creació de nous serveis per a les empreses que s'hi adhireixin, la millora del context per a facilitar la innovació, l'atracció d'inversió i el talent, tot plegat amb la participació de les empreses que requereixen disseny i les empreses que l'ofereixen.”

- Salut, transport, ciutat i conceptes integrals, els quatre àmbits de treball del clúster

“El BDIC actuarà, entre altres camps, en matèria de salut, en qüestions de transport —públic i privat— per millorar la mobilitat als serveis públics de la ciutat, i en models de negoci que integrin el disseny en el producte. Cada àmbit d'actuació ja té un calendari previst, que es materialitzarà els propers mesos.”

Sascha Haselmayer, director general de Living Labs Global Interlace-Invent ApS

- L'aplicació del disseny genera nous mercats; calen dissenyadors que actuïn com a empresaris

“La demanda i els mercats creen innovació i part d'aquest procés es fa gràcies al disseny, que cal que estigui relacionat amb els mercats, amb els negocis. No es tracta de parar esment en si som dissenyadors o gerents; el que cal és versatilitat. Necessitem més dissenyadors que siguin empresaris i que apostin per canviar les indústries i generar impacte.”

- Comença una nova era centrada en l'usuari com a centre de poder

“Afrontem un canvi de paradigma que no es basa en la tecnologia, sinó en els models de negoci i servei. L'usuari esdevé així el centre de poder i no només en l'operador de la tecnologia. Això suposa un canvi d'etapa amb múltiples canvis: el cafè ja no només és cafè, sinó un producte que s'utilitza en serveis, logística, etcètera.”

- Cal reorganitzar el context dels serveis digitals perquè l'usuari els utilitzi adequadament

"Apostem per canviar la lògica amb la qual proveïm de serveis l'usuari perquè els pugui utilitzar. Els parlo de disseny... del disseny aplicat al servei. Cal que ens preguntem per què l'usuari no utilitza els serveis digitals i, alhora, redissenyar el context dels serveis perquè els puguem prestar als clients."

Ma Josep Planas, directora de Planificació i Qualitat de l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona

- Sant Joan de Déu, un hospital pediàtric orientat a les famílies

"L'hospital pediàtric Sant Joan de Déu aborda una reestructuració basada en un triple repte: un hospital pensat i orientat a les famílies, trobar un equip d'arquitectes que entenguin aquest repte, i abordar la reforma del centre sense que aquest aturi el seu servei."

- El treball conjunt de ciència i humanisme permetrà la creació del nou hospital de nens

"L'aplicació conjunta de ciència i humanisme és l'objectiu final de la reestructuració de l'Hospital Sant Joan de Déu. Per aconseguir-ho, calen unes bones instal·lacions, una tecnologia d'alt nivell i, alhora, la voluntat de fer un hospital acollidor per a les famílies, confortable per als nens i pensat per a ells."

- El model centrat en les famílies és un aliat dels metges: pares tranquils igual a nens relaxats

"Les unitats obertes i la presència dels pares relaxen la criatura i milloren la qualitat de la seva estada a l'hospital. S'ha passat de la visió biotecnicista de temps enrere al model actual en què es prioritzen les situacions de confort. Els arquitectes han de pensar a dissenyar espais que evitin l'estrès, perquè la criatura es familiaritzi amb l'ambient."

Rosa Clotet, arquitecta de Llongueras Clotet Arquitectes

- L'interior d'un hospital infantil ha de tenir en compte el mateix projecte que l'edifici

"El disseny interior d'un hospital infantil no es pot realitzar de manera independent de l'estructura, sinó que s'ha d'elaborar tenint en compte el mateix projecte de l'edifici. En aquesta fusió rau l'èxit d'una proposta unitària. L'objectiu és elaborar un espai favorable per al nen."

- L'objectiu: que el nen no deixi de ser nen a l'hospital

"El repte de la planificació del disseny interior de l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona és que el nen no deixi de ser nen, tot i que s'hi trobi ingressat. Per tant, s'han de tenir en compte diverses variables, com ara la seva necessitat de mobilitat, el ventall d'edats, i que pugui interaccionar amb l'ambient mitjançant la seva capacitat d'imaginació."

-La relaxació del nen s'aconseguirà a partir del bon ús de la llum, les formes i els colors

"Per tal d'aconseguir que una criatura se senti còmoda dins de l'hospital, el disseny ha d'utilitzar de manera correcta la llum, les formes i els colors. Caldrà dissenyar un espai on el nen s'orienti i sàpiga on és l'exterior. La llum, per exemple, contribueix a generar aquest efecte màgic."